

Tiedonantoja

Eräiden lintujen suhtautumisesta kettuun

ILKKA VIRKKUNEN

Valokuvasin 30.4.—4.5.1969 kojusta käsin kahlaajia ja muita lintuja, jotka ruokailivat poikkeuksellisen alhaisen vedenkorkeuden takia paljastuneella lietteellä Sysmän Majuvedellä. Neljä eri kertaa kävi lietteellä tai läheisellä kynnöspellolla myös kettu, jolloin voin havainnoida lintujen reaktioita lähimmillään 12 metrin etäisyydeltä.

Lukuisin lietteen lintulajeista oli varis, joita paikalla oli jatkuvasti 10—32 yksilöä, mitä todennäköisimmin kaikki yksivuotiaita pesimätömiä lintuja. Osa variksista suoritti kettua vastaan hyökkäyksiä koukaten rääkyen sen päältä 1—2 m:n korkeudella. Hyökkäysreaktion näytti laukaisevan kolme eri tekijää:

— Ketun ilmestyminen näkyviin metsästä tai ruoikosta (3 havaintoa).

— Ketun katoaminen näkyvistä joko kasvilisuuden sekaan tai yhdessä tapauksessa putoaminen ojaan jään peittäessä (6—7 havaintoa). Näissä tilanteissa ahdistelu loppui välittömästi, kun kettu taas ilmestyi esiin.

— Ketun lähteminen juoksuun sen havaittua läsnäoloni (3 havaintoa). Näissä tapauksissa hyökkäilyyn osallistui jopa toistakymmentä varista eli yli puolet läsnäolevista. Muulloin hyökkäviä variksia oli kerrallaan 1—3, ja hyökkäily ilmeisesti informoi muuta parvea ketun liikkeistä.

Saavuttuaan lietteelle kettu jäi ruokailemaan 10—15 minuutiksi syöden ilmeisesti samma-konkuttua ja kuiville jääneitä limakotiloita kuten variksetkin. Varikset lopettivat hyökkäilyyn 2—3 minuutin kuluttua ketun saapumisesta ja jatkoivat sen jälkeen rauhallisina ruokailuaan kuten muutkin läsnäolevat linnut. Ketun kulkiessa edes takaisin lietteellä linnut kävelivät tai juoksivat sen tieltä syrjemmälle, mutta eivät

lähteneet lentoon. Merkitsin muistiin seuraavat minimietäisyydet, joiden päähän eri lajit pääsivät ketun:

<i>Corvus cornix</i>	2 m
<i>Tringa ochropus</i>	3—4 m
<i>Larus ridibundus</i>	4 m
<i>Anas platyrhynchos</i>	4 m
<i>Vanellus vanellus</i>	6—7 m
<i>Numenius arquata</i>	10—12 m

On huomattava, että kaikki luettelut linnut oleskelivat lietteellä käytännöllisesti katsoen kaikki päivät, koska pesiminen ei vielä ollut alkanut. Kun kettukin oli jäljistä päätellen jatkuvasti vierailut lietteellä, linnuilla lienee ollut tilaisuus tottua sen läsnäoloon useiden päivien, kenties viikkojenkin aikana.

Aivan toisella tavoin reagoivat juomassa ollut sepelkyyhkyperi ja juuri suoraan muutolta laskeutunut valkoviklokolmikko. Ne lähtivät pakolentoon heti, kun kettu vilahti metsänreunassa.

Mielenkiintoinen ja minulle käsittämätön kysymys on, miksi kettu ei yrittänyt pyydystää lintuja, ja mistä linnut tiesivät olevansa turvassa. Lietteellä oli vettä enimmäkseen vain 5 cm, ja ketun jalat eivät uponneet kahtakaan cm:ä kovaan savipohjaan. Näissä oloissa ketun pitäisi ilman muuta saada äkillisellä syöksyllä kiinni 2—4 m:n päässä oleva lintu. Mahdollisia selityksiä voivat olla ketun yksilöllinen erikoistuminen muuhun ruokaan, tai se, että kettu ei uskalla metsästä keskellä varisparvea. Aivan lietteen läheisyydestä löysin kuitenkin todennäköisesti saman ketun tai sen puolison repimät naurulokin ja koirastavin jäännökset.

Summary: On the reactions of certain birds towards a red fox.

Between 30.4. and 4.5.1969 a fox was seen on four different occasions feeding on frog spawn and pond snails in the middle of a mixed company of hooded crows, mallards, black-headed gulls, and various waders. A few of the crows mobbed the fox, and the mobbing seemed to be released by the appearance or

disappearance of the fox, or by the fox starting to run. The crows stopped mobbing after 2 to 3 minutes, and the fox fed among the birds for up to 15 minutes. The table gives minimum distances at which the various birds ran or walked away from the approaching fox. None of them flew. All the birds included were present at the mudflat all day, and presumably had become accustomed to the presence of the fox over a period of several days.

Lapinpöllö (*Strix nebulosa*) pesinyt maassa

HEIMO MIKKOLA

7.6.1966 löytyi ison pöllön pesä maasta Oulun Sanginjoen maastosta. 11.6. kävin katsomassa löytynyttä "suopöllön" pesää, jota vartioi erittäin vihainen lapinpöllöemo. Löytöhetkellä pesässä oli ollut kaksi munaa ja yksi vastakuoriutunut poikanen. Ensimmäisellä käynnilläni pesässä oli kaksi poikasta ja yksi muna, joka sekin kuoriutui seuraavaan aamuun mennessä. Muutaman päivän kuluttua pesä oli tuhottu.

Lapinpöllön pesää ei tiettävästi ennen ole tavattu tasaisella maalla, joten pesä ansainnee vielä tarkemman esittelyn. Pesäkuoppa, jonka pöllö oli kaivanut sammalmättäaseen, oli 33 cm leveä. Pesäkuopan syvyys oli sammalkerroksen yläpinnasta mitaten 9 cm ja kuopan laidan etäisyys lähimmästä puusta 51 cm. Tämän nuoren kuusen paksuus metrin korkeudelta oli 11 cm. Kaikkia puolukan varpuja ei ollut nyhdetty pois pesän pohjalta ja mitään rakennusaineita, oksia tai risuja ei kuoppaan tai sen reunalle oltu tuotu.

Pesä oli harvennetussa, nuoressa puolukka-tyypin havusekametsässä, jossa puut oli karsittu kahteen metriin asti. Useimmat puista olivat metrin korkeudelta halkaisijaltaan 10—20 cm. Aivan pesän edessä oli 25 m:n laajuinen metsäaukko, jonka vastakkaisella puolella oli muutama järeämpi mänty, joissa pöllöt olivat usein istuneet (oksenuspalloja alla). Viljelykseen ja suolle pesältä oli matkaa vain 200 m, lähimpään tiehen ja asumukseen 500 m.

Tähän mennessä lähemmin tutkimani 29

muuta Suomesta viime vuosina löydettyä lapinpöllönpesää ovat mainittua maapesää ja kahta kantopesää lukuunottamatta olleet vanhoissa isojen haukkojen pesissä. Pesistä 18 eli 60 % on ollut vanhoissa kanahaukan pesissä, 4 hiirihaukan, 2 mehiläishaukan, 2 kotkan ja 1 korpin pesässä.

Summary: On the nest-sites of the Great Grey Owl (*Strix nebulosa*).

A Great Grey Owl (*Strix nebulosa*) nested on the ground in Oulu, Central Finland, in 1966. This was the first time to my knowledge that the nest of the Great Grey Owl has been found on the ground. The nesthole dug by the owl was 33 cm wide and 9 cm deep. No twigs or branches were carried to the nest. The nest was in a sparse forest area (pine-spruce-birch). The nearest cultivation and marsh were 200 m and the nearest road and house 500 m away.

Of those 29 other pairs of Great Grey Owls, to which I have devoted a closer study, 18 bred in nests that were originally built by Goshawks (*Accipiter gentilis*). Four had taken the old nests of Common Buzzards (*Buteo buteo*), two of Honey Buzzards (*Pernis apivorus*), two of Golden Eagles (*Aquila chrysaetos*) and in one case the nest was built by a Raven (*Corvus corax*). Two pairs used nests which were on the top of a stump.